

ÖLÜMÜNÜN 50. YIL DÖNÜMÜNDE
WILLI BANG-KAUP
(9. VIII. 1869-8. X. 1934) VE ESERLERİ

OSMAN F. SERTKAYA

Willi Bang-Kaup, 9 Ağustos 1869'da Wesel'de doğdu. Bang - Kaup soyadı, babası Heinrich Bang ile annesi Auguste Kaup'un soyadlarını birlikte kullanmasından gelmektedir.

Orientalistik/Şarkiyat, Bang - Kaup'un uğraştığı ilk ilim sahası oldu. Bang - Kaup, ilk yazısını 20 yaşında iken "Beiträge zur Erklärung der Achämenideninschriften [Ahamenidler kitâbesinin açıklanması üzerine notlar]", *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* (XLIII, 1889, s. 525-534)'de yayımladı. Bu araştırmayı, aynı sahadaki "Avestâ" ve "Behistan" ile ilgili yazıları takip eder.

İlmî yayın hayatının ikinci yılında Ural - Altay sahası ile de ilgilenen Bang - Kaup, Mançu ve Ural - Altay araştırmaları ile ilgili konuları da işlemiştir.

1893 yılında Vilhelm Thomsen'in Köktürk alfabesini deşifre etmesi ve Wilhelm Radloff ile Vilhelm Thomsen'in Köktürk kitâbeleri ile ilgili yayımları, Bang - Kaup'un Türkoloji sahasına meyline sebep olmuştur.

İranist ve Ural - Altayist Bang - Kaup, bir taraftan Türkoloji'ye meyl ederken, diğer taraftan da Anglistik ve Germanistik ile uğraşıyordu.

1895 yılından 1917 yılına kadar Belçika'nın Louvain şehrinde Germanistik ve Anglistik profesörü olan Bang - Kaup, 1896 yılından itibaren, Alman, İngiliz ve Türk dili ile ilgili araştırmalar yayımlamaya başladı ve 1914 yılında İranistik, Anglistik ve Germanistik sahaslarındaki çalışmalarına son verdi. İlmî araştırmalarını tamamiyle Türkoloji alanında yoğunlaştırdı. Başka bir söyleyişle Bang - Kaup, Hind - Avrupa araştırmalarını bırakarak, Ural - Altay sahasının Türkoloji dalında karar kılmıştır.

1917 yılında Frankfurt (am Main) Üniversitesi Türkoloji Profesörlüğüne tayin edildi. Almanya'nın Karl Foy'dan sonra ikinci Türkoloji profesörü olan Willi Bang - Kaup, artık Avrupanın en önde gelen Türkologudur.

Bang - Kaup, Türkoloji sahasına direkt olarak girmemiştir. Onun ilk araştırmaları Ural - Altay sahasında olmuştur. Bang - Kaup, önce Altayist olmuş, sonra da Altayistiğin bir kolunda, Türkoloji sahasında, çalışmalarını derinleştirmiştir.

1896 ile 1909 yılları arasında devamlı olarak Köktürk metinleri üzerinde çalıştı ve 13 yıllık bu çalışma sonucunda bir çok makale yayımladı. Bu çalışmaları esnasında eski Türklerin sayı söyleme sisteminin esaslarını da tesbit etti.

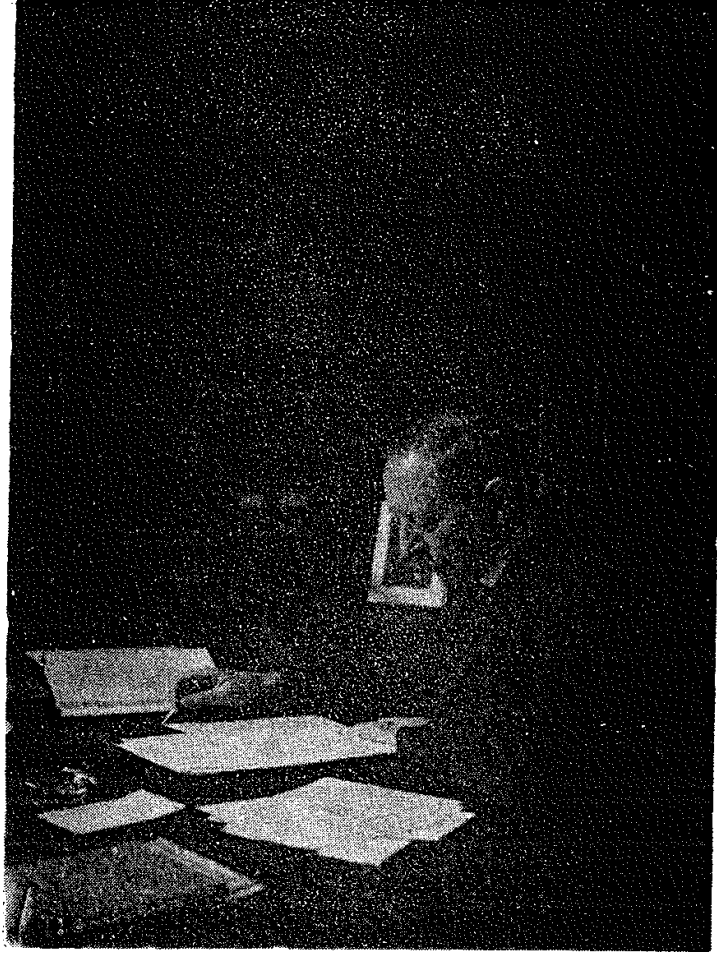
Kont Geza Kuun tarafından 1880 yılında Latince olarak yayımlanan *Codex Cumanicus*, Bang - Kaup'un kuvvetle ilgisini çeken bir metin oldu ve Bang-Kaup, bu sahada derinlemesine çalışarak, Geza Kuun yayımının dil açısından istifade edilemeyecek bir neşir olduğunu ortaya koydu. Kuun neşirindeki metinleri, açıklama, bazılarını da, yeniden kurma şeklinde tekrar yayımladı. Bang - Kaup'un gotik Alman harfleri ile yazılan bu metin üzerindeki çalışmaları, Türkoloji âleminde Kuman/Kıpçak şivesinin, Radloff'un iddia ettiği gibi "Batı" grubuna âit bir şive olmadığı hususunu da aydınlığa çıkarmıştır.

Birinci Dünya savaşının başlamasına kadar, Orta Asya'da yapılan dört Alman ilmî araştırma seyâhâti sonucunda Berlin'e getirilen metinlerin ilk inceleyicileri olan Friedrich Wilhelm Karl Müller ve Albert August von Le Coq ile birlikte Willi Bang Kaup da Uygur harfli Türkçe belgelerin incelenmesi işine katıldı. F. W. K. Müller'in dört ciltlik *Uigurica*, A. von Le Coq'un üç ciltlik *Manichaica* ve Bang - Kaup'un başlattığı *Türkische Turfantexte* (ilk beş cilt Bang - Kaup ile Gabain, altıncı cilt Bang - Kaup, Gabain ve Rachmeti) serileri Berlin'deki bu ilmî mesainin güzel sonuçlarıdır.

Willi Bang - Kaup, 1920 yılında Berlin'e geldi ve ölümüne kadar Berlin'de çalıştı.

Berlin'deki çalışmaları arasında *Türkische Turfantexte* serisi dışında *Studien zur vergleichenden Grammatik der Türk Sprachen* (Türk Dillerinin Mukayeseli Grameri Üzerine Araştırmalar), *Vom Köktürkischen zum Osmanischen* (Göktürkçeden Osmanlıcaya), *Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut* (Berlin'deki Macar Enstitüsü'nden Türkoloji Mektupları) I-VII vs. gibi çalışmaları ile "Mukayeseli Türk Dili Araştırmaları Mektebi"nin kurucusu olan Willi Bang - Kaup'un çalışmaları, iki öğrencisi tarafından devam ettirildi. Bu öğrencileri Almanyada Annemerie von Gabain ile Türkiye'de Reşid Rahmeti Arat idi.

Willi Bang - Kaup'un öğrencileri ile birlikte yayımladığı metinlerde belki bu gün miktarı pek de fazla olmayan transkripsiyon hataları ile yanlış fonetik teşhisler ve açıklamalar bulunabilir ve bulunan bu cüzi örneklerle dayanılarak, bu metinlerin yeni neşirlerinin yapılması zamanının geldiği söylenebilir. Fakat Bang - Kaup'un öğrencileri ile yayımladığı veya yalnız olarak yayımladığı metinlerde aslâ eskimeyen ve çok uzun bir müddet de eskimeyecek olan bir husus vardır ki, o da Bang - Kaup'un konuları işlemekte ve malzemeyi değerlendirmekte kullanmış olduğu *metod/usûl*'dür.

WILLI BANG - KAUP
(9. VIII. 1896-8. X . 1934)

Bu gün dahi dünya Türkolojisi, Türkoloji araştırmalarında daha ileriye gidecek çalışmaları meydana getirebilmek için, Bang - Kaup'un esaslarını tesbit ettiği Mukayeseli Türk Dili Araştırmaları Mektebi'nin metodlarından faydalanmak ve Le Coq, Müller ve Bang - Kaup gibi üstâdların gittiği yoldan ilerlemek zorundadır.

Willi Bang - Kaup, ölümünün ellinci yıl dönümünde bile eskimeyen eserlere sâhip unutulmayan bir kişi olmuştur.

Willi Bang - Kaup'un hayatı ve eserleri üzerinde çeşitli zamanlarda çeşitli yayınlar yapılmıştır. Bunlardan ilki Hans Heinrich Schaefer'in Bang'ın 60. doğum yıl dönümü dolayısı ile yapmış olduğu tanıtmadır.

Hans Heinrich Schaefer, "Zu W. Bangs sechzigstem Geburtstag", *Ungarische Jahrbücher*, IX, 1929, s. 181-187.

Schaefer'in bu yazısına Bang'ın iki öğrencisi, Gabain ile Rachmeti, Bang - Kaup'un Bibliyografyasını eklemişlerdir.

A. von Gabain - G. R. Rachmeti, "Bibliographie der Arbeiten von Professor W. Bang - Kaup", *Ungarische Jahrbücher*, IX, (1929), s. 188-195.

Bu bibliyografyanın eksikleri A. von Gabain tarafından tamamlanarak yayımlanmıştır.

A. Von Gabain, "Ergänzung der Bibliographie aus Ung. Jahrb. IX, s. 188-195", *Ungarische Jahrbücher*, XIV, 1934, s. 340.

Willi Bang - Kaup'un 1934'deki ölümü üzerine, Annemarie von Gabain onun çalışmalarını anlatan bir yazı yazmış ve G. R. Rachmeti (Reşid Rahmeti Arat) ile birlikte Bang'ın Bibliyografyasını yeniden yayımlamıştır.

Annemarie von Gabain, "W. Bang - Kaup (1869-1934)", *Ungarische Jahrbücher*, XIV, 1934, s. 335-339.

A. Von Gabain ve G. R. Rahmeti, "Bibliographie der Arbeiten von Professor W. Bang - Kaup", *Ungarische Jahrbücher*, XIV, 1934, s. 6-12.

Bang'ın ölümü üzerine, onun Türkiye'deki dostları da bazı yazılar yayımlamışlardır.

Ahmet Caferoğlu, "Profesör Bang - Kaup" adlı yazısında Bang'ın Türk Dili sahasındaki çalışmalarını değerlendirmiş ve yazılarından bazılarını ihtiva eden bir liste vermiştir.

Ahmet Caferoğlu, "Profesör Bang - Kaup", *Azerbaycan Yurt Bilgisi*, III/33-34 (1934), (Eylül - Ekim), s. 312-320.

Reşid Rahmeti Arat da hocasının ölümü üzerine onun ilmî çalışmalarını değerlendiren bir yazı yayımlamıştır.

Prof. Dr. G. R. Rahmeti, "Prof. Dr. Willi Bang - Kaup", *Edebiyat*, Edebiyat Fakültesi Talebe Cemiyeti tarafından çıkarılır, Yıl: I, Mayıs 1935, Sayı : 3, s. 3-5.

Şerif Hulusi Sayman Rahmeti'nin bu makalesine ek olarak Bang'ın eserlerinin bir listesini vermiştir. Şerif Hulusi, bu listesini hazırlarken Gabain - Rachmeti 1929 ve 1934 listeleri ile Caferoğlu 1934 listesini göz önünde bulundurmuştur.

Şerif Hulusi Sayman, "Prof. Dr. Willy Bang - Kaup'un Türk ve Ural - Altay dillerine ait tetkikleri", *Edebiyat*, I/3, 1935, s. 6-17.

Şinasi Tekin, Bang'ın *Türkoloji Mektupları*'nın Türkçe tercümelerini yayımlarken, tercümesinin girişinde "W. Bang - Kaup'un Bibliyografyası" başlığı ile Bang'ın yazılarının bir listesini vermiştir. Bu liste ufak - tefek değişikliklerle ve düzeltmelerle Şerif Hulusi'nin listesinin aynıdır.

Willi Bang - Kaup. Berlindeki Macar Enstitüsünden Türkoloji Mektupları (1925-1934), Çeviren : Dr. Şinasi Tekin, Atatürk Üniversitesi Yayınları No. 408, Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 75, Tercüme Serisi No. 8, Erzurum, 1980, s. VI+XIII.

Şerif Hulusi Sayman, listesinde, Bang'ın makale ve kitaplarının başlıklarından sonra Türkçeye tercümelerini de yapmıştı. Tekin'in listesinde sadece orijinal başlıklar yer almakta olup, türkçe tercüme yoktur. Keza Şerif Hulusi de Tekin de Bang'ın makaleleri ile tanıtma yazılarını ayrı ayrı vermişlerdir. Yine Şerif Hulusi ile Tekin'in listelerinde Bang'ın bazı yazıları yer almamıştır. Meselâ aşağıda verilen listedeki 30, 62, 74, 87, 90 ve 103 numaralı yazılar Şerif Hulusi'de yoktur. Keza Ş. Tekin bu eksikliklerden 74, 87 ve 90 numaralı olanlarını kendi listesine eklemiş fakat 30, 62 ve 103 numaralı yazıları atlamıştır.

Aşağıda verilen listede Bang - Kaup'un eserleri, makale, kitap, tenkit, tanıtma vs. ayırımı yapılmadan kronolojik olarak sıralanmış, her başlıktan sonra başlığın Türkçe tercümesi verilmiş, daha önce yayımlanan listelerdeki bazı tarih ve sahife yanlışları da düzeltilerek mümkün olduğunca tam bir liste verilmeye çalışılmıştır.

1 8 9 0

1. "Mandschurica : 1. Zum Pronomen der 1. und 2. Person; 2. Zur Bildung des Genitiv; 3. Zu den Verbalformen *-i*, *-mbi* und *-mbihe* [Mançu araştırmaları : 1. 1. ve 2. şahsın zamiri üzerine; 2. Genitif eki üzerine; 3. *-i*, *-mbi* ve *-mbihe* fiil şekilleri üzerine]", *T'oung pao*, I, 1890, s. 329-334.
2. "Uralaltaische Forschungen [Uralaltay araştırmaları]", *Einzelbeiträge zur allgemeinen vergleichenden Sprachwissenschaft [Genel karşılaştırmalı dil araştırmaları üzerine muhtelif makaleler]*", Cilt X, 1890, s. I-X ve 1-44.

1 8 9 1

3. "Études ouraloaltaïques [Uralaltay araştırmaları]", *Muséon*, IV, 1891, s. 1-15.
4. "Beiträge zur Kunde der Asiatischen Sprachen : Einführung. I. Pronominal - Stämme, Personalpronomina, - ihr Plural, Personal-suffixe des Praesens. Locative des Singular und Plural; II. Wechsel von $r \sim l \sim n$ im Mandschu, Mongolischen, Burjätischen und Tungusischen; III. Zum Princip der Synonym - Composition. [Asya dilleri bilgisi üzerine makaleler : Giriş. I. Zamir kökleri, şahıs zamirleri ve onların çokluk şekilleri, Şimdiki zamanın şahıs ekleri. Tekliğin ve çokluğun Lokatifi; II. Mançu, Moğol, Buryat ve Tunguzcada $r \sim l \sim n$ değişmesi; III. Sinonim Kompozitum'un prensipi üzerine]", *T'oung - pao*, II, 1891, s. 208-228.

1 8 9 4

5. P. G. Moellendorf; *A Manchu Grammar, with analysed texts* [*Analiz edilmiş metinler ile bir Mançu grameri*]", *T'oung - pao*, V, 1894, s. 87-89.

1895

6. "Zum auslautenden N im Altaischen [Altaycada kelime sonundaki N üzerine]", *T'oung - pao*, VI, 1895, s. 216-221.
7. "Zur vergleichenden Grammatik der altaischen Sprachen : 1. Zum Genitiv-Affix; 2. Zum Lokativ - Affix. [Altay dillerinin karşılaştırılmalı grameri üzerine : 1. Genitif eki üzerine; 2. Lokatif eki üzerine]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, IX/3, 1895, s. 267-276.
8. J.; Grunzel; *Entwurf einer vergleichenden Grammatik der altaischen Sprachen* [*Altay Dillerinin Bir Mukayeseli Gramer Taslağı*]", *T'oung - pao*, VI, 1895, s. 235-238.

1 8 9 6

9. "Les langues ouraloaltaïques et l'importance de leur étude pour celle des langues indo - germaniques [Uralaltay dilleri ve araştırmalarının İndo - German dilleri ve onların incelenmesi için önemi]", *Mémoires couronnés...*, publ. par l'Académie royale de Belgique (Brüssel), XLIV, 1896, s. 1-19.
10. Une notice de - zu G. Devéria : *Notes d'Epigraphie Mongolo - Chinoix* [Gabriel Devéria'nın *Moğolca - Çince Kitâbe* adlı eseri) hakkında bir not]", *Journal Asiatique*, IX, 1896, s. 94-107.
11. "Texte mongole de l'Inscription de 1283 [1283 tarihli Moğolca kitâbenin metni]", *Journal Asiatique*, IX, 1896, s. 107-128. (G. Devéria ile birlikte).
12. Prince Roland Bonaparte : *Documents de l'époque Mongole des XIIIe et XIVe siècles*, Inscriptions en six Languages de la porte de Kiu - yong koan, près Pékin; Létres, Stèles et Monnaies en écritures ougoure et Phags - pa dont les originaux ou les estampages existent en France. Paris, gravé et imprimé pour l'Auteur. 1895. II und 5 pp. et 15 planches en héliogravure Gr. Fol. [*XIII. ve XIV. yüzyıl Moğol Devri Dokümanları*, Pekin havalisindeki Kiu - yong koan geçidinin altı dilli kitâbesi, orijinal veya kalıp olarak Uygur ve Phags - pa harfli belgeler, kitabeler ve sikkeler ...], *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, X, 1896, s. 59-66.

13. W. Grube; *Die Sprache und Schrift der Jučen* [Cücen yazısı ve dili], *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, X, 1896, s. 252-255.
14. *Über die köktürkische Inschrift auf der Südseite des Kül Tägin - Denkmals* [Kül Tägin Kitâbesi'nin Güney yüzündeki Köktürkçe kitâbe üzerine], Leipzig, 1896, 20 s.
15. "Zu den Kök - Türk - Inschriften der Mongolei [Moğolistan'daki Kök - Türk - Kitâbeleri üzerine]", *T'oung - pao*, VII, 1896, s. 325-355.
16. "Zur köktürkischen Inschrift I E 19-21 (Thomsen) [Kül Tägin kitâbesinin Thomsen neşrinin Doğu yüzünün 19-21. satırlarındaki Köktürkçe kitâbe üzerine]", *T'oung - pao*, VII, 1896, s. 611.

1 8 9 7

17. "Köktürkisches [Köktürkçe]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XI, 1897, s. 198-200.
18. H. Winckler; *Japaner und Altaier* [Japonlar ve Altaylılar], *T'oung - pao*, VIII, 1897, s. 111-114.
19. Von Löbell, "Jahresberichte über die Veränderungen und Fortschritte im Militärwesen [Ordu'da değişme ve ilerleme üzerine yıllık rapor]", *T'oung - pao*, VIII, 1897, s. 353.
20. W. Radloff, *Die alttürkischen Inschriften der Mongolei* [Moğolistan-daki Eski Türk Kitâbeleri], *T'oung - Pao*, VIII, 1897, s. 533-538.

1 8 9 8

21. "Zu den Köktürkischen Inschriften [Köktürkçe kitabeler üzerine]", *T'oung - pao*, IX, 1898, s. 117-141.
22. Gabriel Devéria, "La Stéle Si - hia de Leang - Tschou [Leang - Tsceou'nun Tangutça kitabesi]", *T'oung - pao*, IX, 1899, s. 331 - 332.
23. J. Marquart, *Die Chronologie der alttürkischen Inschriften* [Eski Türk Âbidelerinin kronolojisi], Leipzig 1898, VII + 112 s. (W. Bang'ın ön sözü : s. V-VII ve eki : s. 99-108).
24. "Zur Erklärung der köktürkischen Inschriften [Köktürkçe kitâbelerin açıklanması üzerine]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XII, 1898, s. 34-54.
25. F. H. Weissbach : "Die Sumerische Frage [Sümerce meselesi]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XII, 1898, s. 138-141.

26. N. N. Pantussow : Tarantschi - Texte [Tarancı Metinleri]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XII, 1899, s. 236-238.
27. "Das Gerundium auf -me im Mandschu [Mançucada -me gerundiumu hakkında]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XII, 1898, s. 269-271.
28. N. Th. Katanow : "Über Baschkirisch [Başkırcı üzerine]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XII, 1898, s. 335-336.

1 8 9 9

29. G. Jacop : "Zur Grammatik des Vulgär Türkischen [Halk Türkçesi grameri üzerine]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XIII, 1899, s. 110-113.

1 8 9 0

30. V. Thomsen : *Inscriptions de l'Orkhon déchiffrées* [Orhun Abidelerinin Okunuşu], *Literarisches Centralblatt*, 1900, s. 537-539.

1 9 0 1

31. F. Mauthner : *Beiträge zu einer Kritik der Sprache* [Dilin tenkidi üzerine makaleler], *Zur Sprachwissenschaft* [Dil bilimi üzerine], *Ostasiatische Zeitschrift*, 1901.
32. F. N. Finck : *Die Klassifikation der Sprachen* [Dillerin sınıflandırılması], *Ostasiatische Zeitschrift*, 1901.

1 9 0 2

33. "Über die Mandschu - Version der viersprachigen Inschrift in der Moschee zu Peking [Pekin Câmii'nin dört dilde yazılmış kitâbesinin Mançuca tercümesi üzerine]", *Keleti Szemle*, III, 1902, s. 94-103.
34. J. Marquart : *Ērānşahr nach der Geographie des Ps. Moses Xorenasci*, mit historische - kritischem Kommentar und historischen und topographischen Excursen. Berlin 1901, 358 s. [*Ps. Moses Horenasci'nin Coğrafyasına göre İranşehr,...*], *Keleti Szemle*, 1902, s. 230-241.
35. *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen* [Şark Dilleri Seminerinin Haberleri]", *Keleti Szemle*, III, 1902, s. 303.

1 9 0 3

36. G. J. Ramstedt : "Über die Konjugation des Khalkha - Mongolischen [Halğa - Moğolcası'nın çekimi üzerine]", *Keleti Szemle*, IV, 1903, s. 111-114.

1 9 0 9

37. F. W. K. Müller : Uigurica : I. 1. Die Anbetung der Magier, ein christliches Bruchstück, 2. Die Reste des buddhistischen 'Goldglanzsūtra'. Ein vorläufiger Bericht von -. (*Abhandlg. d. K. P. Aka. d. Wissensch.* 1908). 60 SS und zwei Tafeln [Uygur arařtırmaları : I, ...] *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*, XXIII, 1909, s. 231-239.
38. "Zu den köktürkischen Inschriften und den Türkischen Turfan-Fragmenten [Köktürkçe Kitâbeler ve Türkçe Turfan metinleri üzerine]", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes*. XXIII., 1909, s. 415-419.

1 9 1 0

39. *Altäische Streiflichter?* [*Altayca izler mi?*], Louvain, Libr. Üniv. des Trois Rois, 1910, 16 s.
40. *Zur Kritik des Codex Cumanicus* [*Codex Cumanicus'un tenkidi hakkında*]", Louvain, 1910, 16 s.

1 9 1 0

41. "Beiträge zur Erklärung des komanischen Marienhymnus [Kumanca Meryem ilâhisinin açıklaması hakkında]", *Nachrichten der königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen*, Phil.-hist. Klasse, 1910, s. 61-78 (F. C. Andreas'ın ilâvesi ile birlikte).
42. "Ueber einen Komanischen Kommunionshymnus [Komanca bir *Kommunion* ilâhisi üzerine]", *Bulletins de l'Académie royale de Belgique*, Classe des lettres, No. 5, 1910, s. 230-239. (iki levha ile).

1 9 1 1

43. *Türkologische Epikrisen* [*Türkolojiye âit tenkidi mütalaalar*], Heidelberg 1910, (1911), 31 s.
44. "Beiträge zur Kritik des Codex Cumanicus. Anhaenge. 1. Notizen zur Geschichte des Codex Cumanicus, 2. Ueber den Komanischen Namen der *Maiotis*. Codex Cumanicus'un tenkidi üzerine makaleler. Ekler : 1. Codex Cumanicus'un tarihi üzerine notlar, 2. *Maiotis* (Azak Denizi)'nin Komanca adları hakkında", *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, Classe des lettres, No 1, 1911, s. 13-40.
45. "Zu der Moskauer Polowzischen Wörterliste [Moskova Polovetsçe lügatçesi üzerine]", *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1911, s. 91-103.
46. "Komanische Texte : 1. Die Komanische Uebersetzung des Hymnus : *Jesu, nostra redemptio*. 2. Die komanische Uebersetzung des Hymnus : *Verbum caro factum est* [Kumanca Metinler : 1.

Jesu, nostra redemptio ilâhisinin Komanca tercümesi. 2. Verbum carco factum est ilâhisinin Komanca tercümesi]", *Bulletin de l'Universite royale de Belgique*, 1911, s. 459-473. (3 levha ile).

47. A. v. Le Coq : *Sprichwörter und Lieder aus der Gegend von Turfan mit einer dort aufgenommenen Wörterliste [Turfan Civarından Derlenen Şarkılar ve Atasözleri. Orada elde edilen bir kelime listesi ile birlikte]. Bulletin de l'Academie royale de Belgique*, 1911, s. 405-416.

1 9 1 2

48. "Die komanische Bearbeitung des Hymnus : 'A solis ortus cardine' [*A solis ortus cardine ilâhisinin Komanca telifi*]", *Festschrift für Vilhelm Thomsen, Zur Vollendung des Siebzigsten Lebensjahres am 25. Januar 1912, dargebracht von Freunden und Schülern, Leipzig*, 1912, s. 39-43.
49. "Über den angeblichen "Introitus natorum et nascitorum" in den Genaueser Steuerbüchern [Ceneviz vergi defterlerindeki sözde *Introitus natorum et nascitorum* üzerine]", *Bulletin de la Classe des Lettres et des Sciences Morales et Politiques et de la classe des Beaux - Arts*, 1912, s, 27-32.
50. "Über die Rätsel des Codex Cumanicus [Codex Cumanicus bil-meceleri üzerine]", *Sitzungsberichte der königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften, Phil.- hist. Classe*, 1912, XXI, s. 334-353 (iki levha ile).
51. A. v. Le Coq : *Türkische Manichaica aus Chotscho I [Hoço'dan Türkçe Mani Metinleri. I.]*, *Bulletin de l'Academie royale de Belgique*, 1912, s. 354-360.

1 9 1 3

52. "Über die Herkunft des Codex Cumanicus [Codex Cumanicus'un menşei üzerine], *Sitzungsberichte der königliche Preussischen Akademie der Wissenschaften, Phil. - hist. Classe*, 1913, s. 244-245.
53. "Über das komanische Teznaga und Verwandtes [Komanca Teznaga ve benzerleri hakkında]", *Bulletin de l'Academie royale de Belgique*, 1913, s. 16-20.

1 9 1 4

54. "Zum Vokalismus. [*Vokalizm üzerine*]. Osttürkische Dialektstudien. [Doğu Türkçesine âit şive araştırmaları]", *Abhandlungen der königliche Gesellschaft der Wissenschaften*, 1914, s. 1-24 (Joseph Marquart ile birlikte).

55. "Der komanische Marienpsalter nebst seiner Quelle [Komanca Meryem psomları kitabı ve bunun kaynağı]", *Osttürkische Dialektstudien* [Doğu Türkçesine âit şive araştırmaları], *Abhandlungen der königliche Gesellschaft der Wissenschaften*, 1914, s. 239-276. (Joseph Marquart ile birlikte).

1 9 1 5

56. "Zur Geschichte der Gutturale im Osttürkischen [Doğu Türkçesindeki arka damak/gırtlak seslerin tarihi üzerine]", *Sitzungsberichte der königliche Preussischen Akademie der Wissenschaften*, 1915, s. 268-277.
57. "Zur Kritik und Erklärung der Berliner Uigurischen Turfanfragmente [Berlin'deki Uygurca Turfan metinlerinin tenkidi ve açıklaması üzerine]", *Sitzungsberichte der königlich preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil.-hist. Klasse, XXXIX, 1915, s. 623-635.

1 9 1 6

58. P. Pelliot: La version ouigoure de l'Histoire des princes Kalyanamkara et Papamkara (Prens Kalyanamkara ve Papamkara hikâyesinin Uygurca nüshası)", *Keleti Szemle*, XVII, 1916, s. 195-199.
59. "Studien zur vergleichenden Grammatik der Türksprachen. 1. Stück : Über die osmanische Fluchformel : *odžayî yanasi* und ihre Verwandten [Türk Dillerinin Mukayeseli Grameri Üzerine Araştırmalar : 1. Bölüm Osmanlıca *beddua ocağı yanasi* ve benzeri üzerine]", *Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil.— hist. Klasse, XXIII, 1916, s. 522-535.
60. "Studien zur vergleichenden Grammatik der Türksprachen. 2. Stück : Über des Verbum *al-* 'nehmen' als Hilfszeitwort [Türk Dillerinin Mukayeseli Grameri Üzerine Araştırmalar : 2. Bölüm : Yardımcı fiil olarak *al-* "almak" fiili üzerine]", *Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. - hist. Klasse, XXXVII, 1916, s. 910-928.
61. "Studien zur vergeichenden Grammatik der Türksprachen. 3. Stück : Über das Possesivsuffix - *sî* und einige seiner möglichen Verwandten [3. Bölüm : - *sî* iyelik eki ve onun bazı benzerleri üzerine]", *Sitzungsberichte der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. - hist. Klasse, LI, 1916, s. 1236-1254.

1 9 1 7

62. "Turcica [Türkoloji araştırmaları]", *Mitteilungen der Vorderasiatischen Gesellschaft*, Jahrgang 1916, Jahrgang 1917 (*Hommel-Festschrift* Bd. II), Leipzig 1917, s. 270-294.

63. Über die türkischen Namen einiger Grosskatzen [Bazı büyükkedigillerin Türkçe isimleri üzerine]”, *Keleti Szemle*, XVII, 1917, s. 112-146.
64. “Vom Köktürkischen zum Osmanischen. Vorarbeiten zu einer vergleichenden Grammatik des Türkischen : I. Mitteilung : Über das türkische Interrogativpronomen. A : Das Interrogativum *nä*; B. Das Interrogativum *no*; C. Die Fragepartikel *nä*; D. Das uigurische *naru*; E. Rückschau und Ausschau [Göktürkçeden Osmanlıcaya, Türk dillerinin mukayeseli grameri üzerine ön anlaşma : 1. kısım : Türkçe soru zamirleri üzerine. A. *nä* soru zamiri; B. *no* soru zamiri; C. *nä* soru edatı; D. Uygurca *naru*; E. Geriye bakış ve toplu bakış]”, *Abhandlungen der königliche preussische Akademie der Wissenschaften*, Phil.-hist. Klasse, Jahrgang, 1917, Nr. 6. s. 1-62.

1 9 1 8

65. “Mischer - Tatarische Sprachproben [Mişer Tatarcası dil örnekleri]”, *Abhandlungen der königliche preussische Akademie der Wissenschaften*, Phil.-hist. Klasse, Jahrgangs XVIII, 1918, s. 1-47.
66. “Monographien zur türkischen Sprachgeschichte. I. Zum osm. Präsens auf -*yor*; II. Über des osm. Futurum und einige nahestende Bildungen [Türk dili tarihi üzerine monografiler. I. Osmanlıca -*yor* şimdiki zaman eki üzerine; II. Osmanlıca gelecek zaman ve bazı yakın şekilleri hakkında]”, *Sitzungsberichte der Heidelberger Akademie der Wissenschaften*, Phil.-hist. Klasse, Phil.-hist. Klasse, Jahrgang 1918. 12. Abhandlung, Heidelberg 1918, 48 s.
67. “Zu den türkischen Zeitbestimmungen [Türkçede zaman ifâdesi hakkında]”, *Tûrân*, 1918, s. 91-96.
68. “Beiträge zur türkischen Wortforschung. 1. Zu den Wörtern auf -*turuk*, -*duk*, [Türkçe kelime araştırmaları üzerine makaleler : 1. -*turuk* ve -*duk*’lu kelimeler üzerine]”, *Tûrân*, 1918, s. 289-310.
69. “Beiträge zur türkischen Wortforschung. 2. Zum türkischen Zahlwort [Türkçe kelime açıklamaları üzerine makaleler : 2. Türkçe sayı adları üzerine]”, *Tûrân*, 1918, s. 516-540.
70. E. Sieg : Ein einheimischer Name for Toxrı [Tohrı için yerli bir isim], *Keleti Szemle*, XVIII, 1918, s. 118-123.
71. Zoltan von Gombocz : Über den Volksnamen *Besenyö* [*Besenyö* kavim adı üzerine]”, *Tûrân*, 1918, s. 436-437.

1 9 1 9

72. "Aus türkischen Dialekten : I. Zur Geschichte des osm. *uşaq* und seiner Familie. Anhänge : I. Schwund von *-r-*; II. Schwund des anlautenden Vokals; III. Zum Wechsel *a* $\rightarrow$ *ji* -; ostt. *ägär* 'Sattel' [Türk şivelerinden : I. Osmanlıca *uşak* ve onun âilesinin tarihi üzerine. Ekler : I. *-r-*'nin zayıflığı; II. sedalı ünlülerin zayıflığı; III. *a* $\rightarrow$ *ji* - değişmesi üzerine; Doğu Türkçesi *ägär* 'eyer']", *Keleti Szemle*, XVIII, 1919, s. 7-28.
73. "Vom Köktürkischen zum Osmanischen. Vorarbeiten zu einer vergleichenden Grammatik der Türksprachen : II. Mitteilung : Über einige schallnachahmende Verba. Anhang : 1. Zur Erklärung von *yakşı*; 2. Verba auf *-na* und Abstrakta auf *-nč*. III. Mitteilung : Das Formans *-yu* bei Verben auf *-a* usw. Anhang : Über die abstrakta auf *-aul* [Göktürkçeden Osmanlıcaya. Türk dillerinin mukayeseli grameri üzerine ön çalışma : II. Kısım : Bazı ses taklidi fiiller hakkında. Ek : 1. *Yakşı*'nın açıklanması üzerine : 2. *-na*'lı ve *-nč*'li mücerret isim; III. Kısım : *-a*'lı fiillerde *-gu*'lu şekiller vs; Ek. *aul*'lu mücerret isim hakkında]", *Abhandlungen der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. - hist. Klasse, Jahrgang 1919 Nr. 5, 1919, s. 1-79.

1 9 2 0

74. "Aus dem Leben der Türk - Sprachen. Zu den Wörtern auf *-çılık*. Erster Anhang : Zum Namen des Fuchses. Zweiter Anhang : Zur Geschichte des np. *dārū* im Osttürkischen [Türk dillerinin hayatından. *-çılık* ekli kelimeler üzerine. Birinci ek : *Tilki*'nin adı üzerine; İkinci ek : Doğu Türkçesinde yeni Farsça *dārū*'nun tarihi üzerine]", *Ostasiatische Zeitschrift*, Festschrift Friedrich Hirt, 1920, s. 22-35.
75. "Vom Köktürkischen zum Osmanischen. Vorarbeiten zu einer vergleichenden Grammatik der Türksprachen. IV. Mitteilung : Durch das Possesivsuffix erweiterte Nominalstämme [Göktürkçeden Osmanlıcaya. Türk dillerinin mukayeseli grameri üzerine ön çalışmalar. IV. Kısım : İyelik eki ile genişletilmiş isimden yapılmış kelime gövdeleri]", *Abhandlungen der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. - hist. Klasse, Jahrgang 1921, Nr. 2. Berlin 1921, s. 1-26.
76. "Geleitwort zu E. de Zacharko. *Usages des Tartares de l'Abakan* [E. de Zacharko'nun *Abakan Tatarlarının Âdetleri* için sunuş]", *Muséon*, XXXIV, 1921, s. 261-272.

77. La Syntaxe kirghize de P. Melioransky. Traduite du russe par E. de Zacharko et commentée par W. Bang [P(laton) Melioranski'nin *Kırgız Sentaksı*. Rusçadan tercüme eden : E. de Zacharko. Açıklama notlarını ilâve eden : W. Bang]", *Muséon*, XXXIV, 1921, s. 217-250.

1 9 2 2

78. La Syntaxe kirghize de P. Melioransky. Traduite du russe par E. de Zacharko et commentée par W. Bang [P(laton) Melioranski'nin *Kırgız Sentaksı*. Rusçadan tercüme eden : E. de Zacharko. Açıklama notlarını ilâve eden. W. Bang]", *Muséon*, XXXV, 1922, s. 49-108.

1 9 2 3

79. "Das negative Verbum der Türksprachen [Türk dillerinin menfi fiil şekli]", *Sitzungsberichte der Preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. -hist. Klasse, XVII, 1923, s. 114-131.
80. "Manichäische Laien - Beichtspiegel [Manihey günah çıkarma kitabı]", *Muséon*, XXXVI, 1923, s. 137-242.
81. E. De Zacharko : Contes du Turkestan [Türkistan hikâyeleri]", *Muséon*, XXXVI, 1923, s. 231.

1 9 2 4

82. "Türkisches Lehngut in Mandschurischen [Mançucada Türkçe ödünçlemeler]", *Ungarische Jahrbücher*, IV, 1924, s. 15-19.
83. A. von Le Coq : Manischäische Miniaturen [Mani Minyatürleri]", *Muséon*, XXXVII, 1924, s. 109-115.

1 9 2 5

84. "Manichäische Hymnen [Mani dinine ait ilâhiler]", *Muséon*, XXXVIII, 1925, s. 1-55.
85. "Geleitwort zu R. Pelissier : *Reisebriefe aus Russland* [R. Pelissier'in *Rusyadan Seyahat Mektupları*, için sunuş]", *Muséon*, XXXVIII, 1925, s. 321.
86. "Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut. Erster Brief : Hegemonius - Fragen *kelephos* = *kelepen* des Codex Cumanicus. Eine Unbekannte Quelle dieses Kodex [Berlin'deki Macar Enstitüsü'nden Türkoloji Mektupları. Birinci Mektup : Hegemonius'un meseleleri. Codex Cumanicus'un *kelephos* = *kelepen*'i. Bu Kodeksin bilinmeyen bir kaynağı]", *Ungarische Jahrbücher*, V, 1925, s. 41-48.
87. "H. Junker'in Türkisch *Šimnu* "Ahrimen" adlı makalesine ek açıklama notu", *Ungarische Jahrbücher*, V, 1925, s. 55.

88. Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut. Zweiter Brief: *Uzuntonluğ* – die Krone der Schöpfung [Berlin'deki Macar Enstitüsü'nden Türkoloji Mektupları. İkinci Mektup: *Uzuntonluğ* – yaradılışın tâcı –], *Ungarische Jahrbücher*, V, 1925, s. 231–251.
89. “Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut, Dritter Brief: Vorläufiges über die Herkunft des türk. Ablativs [Berlin'deki Macar Enstitüsü'nden Türkoloji Mektupları. Üçüncü Mektup: Türkçede Ablatif şeklinin menşei hakkındaki ilk bilgiler]”, *Ungarische Jahrbücher*, V, 1925, s. 392–410.
90. “H. Junker, Np. *āsān* “leicht” usw. [Yeni Farsça *āsān* “kolay” adlı makalesine açıklama eki]”, *Ungarische Jahrbücher*, V, 1925, s. 414–416.

1 9 2 6

91. “Türkische Bruchstücke einer nestorianischen Georgspassion [Nestori *Georgspassion* metnin Türkçe eksik bir parçası]”, *Muséon*, XXXIX, 1926, s. 41–75.

1 9 2 7

92. “Aus Manis Briefen [Mani'nin mektuplarından]”, *Aus den Forschungsarbeiten der Mitglieder des Ungarischen Instituts und des Collegium Hungaricum in Berlin* [Berlin'deki Collegium Hungaricum'un ve Macar Enstitüsü'nün üyelerinin ilmî çalışmalarından], Berlin - Leipzig, 1927, s. 1–4.
93. Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut. Vierter Brief: Das private Suffix –süz [Berlin'deki Macar Enstitüsü'nden Türkoloji Mektupları. Dördüncü Mektup: Olumsuzluk eki –süz]”, *Ungarische Jahrbücher*, VII, 1927, s. 36–45.

1 9 2 8

94. “Ein uigurisches Fragment über den manichäischen Windgott [Mani dininin yel tanrısı üzerine bir Uygurca parça]”, *Ungarische Jahrbücher*, VII, 1928, s. 248–256.

1 9 2 9

- * 95. “Türkische Turfan - Texte. Bruchstücke eines Wahrsagebuch [Türkçe Turfan - Metinleri. Bir Falkitabı'ndan parçalar]”, *Sitzungsberichten der Preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. – hist. Klasse, 1929, XV, s. 239 (1)–268 (30). 2 levha ile.

* A. von Gabain ile birlikte

- * 96. "Türkische Turfan - Texte. II. Manichaica [Türkçe Turfan - Metinleri. II. Mani araştırmaları]", *Sitzungsberichten der Akademie der Wissenschaften*, Phil. -hist. Klasse, 1929, XXII, s. 408 (1)-430 (22) - 2 levha ile.

1 9 3 0

- * 97. "Türkische Turfan - Texte. III. Der große Hymnus auf Mani [Türkçe - Turfan Metinleri. III. Mani adına büyük ilâhi]", *Sitzungsberichten der Preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. - hist. Klasse. 1930, XIII, s. 183 (1)-211 (31)-2 levha ile.
- * 98. "Türkische Turfan - Texte. IV. Ein neues uigurisches Sündenbekenntnis [Türkçe Turfan - Metinleri. IV. Yeni bir Uygurca günah itirafı parçası]", *Sitzungsberichten der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. - hist. Klasse, 1930, XXIV, s. 431 (1)-450 (20).
- * 99. "Uigurische Studien. I. Das Sündenbekenntnis aus dem Suvarnaprabhâsa [Uygurca araştırmaları. I. Altun Yaruk'tan günah itirafı parçası]", *Ungarische Jahrbücher*, X, 1930, s. 193-210.
100. "Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut. V. Lautliches - all zu Lautliches [Berlin'deki Macar Enstitüsü'nden Türkoloji Mektupları. V. Mektup : sesli - çok sesli]", *Ungarische Jahrbücher*, X, s. 16-26.

1 9 3 1

- * 101. "Türkische Turfan - Texte. V. Aus buddhistischen Schriften. A. Aus einem tantrischen Text; B. Die zehnfache Auslegung des Glaubens [Türkçe Turfan Metinleri. V. Budist Yazılarında. A. Bir tantrik metinden; B. İnancın on türlü tarifi]", *Sitzungsberichten der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. - hist. Klasse, XIV, 321 (1)-356 (36) - iki levha ile-
- * 102. "Analytischer Index zu den fünf ersten Stücken der Türkischen Turfan - Texte [Türkçe Turfan Metinlerinin ilk Beş Parçasının Analitik İndeksi]", *Sitzungsberichten der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil.- hist. Klasse, 1931, XVII, s. 459 (1)-517 (59).
103. "Manichäische Erzähler [Manice hikâyeler]", *Muséon*, XLIV, 1931, s. 1-36.

1 9 3 2

104. "Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut. VI. Varia varii momenti [Berlin'deki Macar Enstitüsü'nden Türkoloji Mektupları. VI. varia varii momenti]", *Ungarische Jahrbücher*, XII, 1932, s. 90-104.

- ** 105. “Die Legende von Oghuz Qaghan [Oğuz Kağan Destanı]”, *Sitzungsberichten der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil.-hist. Klasse, 1932, XXV, s. 681 (1) – 724 (44). (Türkçe tercümesi için bk. Nr. 114.)

1 9 3 3

- ** 106. “Lider aus Alt - Turfan [Eski Turfan’dan şarkılar]”, *Asia Major*, IX, 1933, s. 129–140.

1 9 3 4

107. “Türkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut. VII. Neue Ansichten. Neue Einsichten [Berlin’deki Macar Enstitüsü’nden Türkoloji Mektupları. VII. Yeni bakışlar. Yeni anlayışlar]”, *Ungarische Jahrbücher*, XIV, s. 1934, s. 193–214.
- *** 108. “Türkische Turfan - Texte. VI. Das buddhistische Sūtra *Säkiz Yükmäk* [Türkçe Turfan Metinleri. VI. Budist Sūtra’sı *Säkiz Yükmäk*]”, *Sitzungsberichten der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. – hist. Klasse, 1934, X, s. 91 (1)–192 (102) – bir levha ile–.
109. “Gewagte Türkische Worterklärungen. 1. Die Wörter für “süss” und “sauer”; 2. Die wörter für “tanzen” und “Tanz”; 3. Die Wörter für “Wasser” [Cesurca Türkçe kelime açıklamaları. 1. “acı” ve “ekşi” kelimeleri. 2. “oyynamak” ve “oyun” için kelimeler; 3. “Su” için kelimeler]”, *Mémoires de la Société Finno - Ougrienne*, LXVII (1934), s. 35–41.
- ** 110. “Türlü cehennemler üzerine Uyгурca parçalar”, *Türkiyat Mecmuası*, IV, 1935, s. 251–263.
- ** 111. “Suvarnaprabhāsa. Einige Blätter aus der türkischen Version. Kap. V. 21b–23b. (386/5–390/15) [Altın Yaruk. Türkçe nüshadan bazı yapraklar. Beşinci bölüm. Varak 21b–23b (386/5–390/15)]”, F. W. K. Müller–W. Lentz, *Sogdische Texte. II*, *Sitzungsberichten der preussischen Akademie der Wissenschaften*, Phil. – hist. Klasse, 1934, XXI, s. 65–70.
112. “Sir E. Denison Ross and Rachel O. Wingate, *Dialogues in the Eastern Turki Dialect on Subjects of Interest to Travellers*. James G. Forlong Fund. Vol. XI. London. The Royal Asiatic Society, 1934” Seyyahları ilgilendiren konular üzerinde Doğu Türkçesi şivesi dialogları, ...”, *Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen*, 37, 1934, Abteilung 1. (Ostasiatische Abteilung).

** Reşid Rahmeti Arat ile birlikte.

*** Annemarie von Gabain ve R. R. Arat ile birlikte.

1 9 3 5

- ** 113. “Uigurische Bruchstücke über verschiedene Höllen [Türlü cehenemler üzerine Uygurca parçalar]”, *Ungarische Jahrbücher*, XV, 1935, s. 389-402. Türkçe Tercümesi için bk. Nr. 110.

1 9 3 6

- ** 114. *Oğuz Kagan Destanı*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Semineri Neşriyatından, Nr. 18, İstanbul 1936, 69 s.

EK 1

Willi Bang - Kaup'un Türkçeye tercüme edilen araştırmaları :

Willi Bang - Kaup'un araştırmalarından Türkçeye sadece Türkoloji Mektupları tercüme edilmiştir. Bu yedi mektuptan birincisi Dr. Mebrure Osman Tosun tarafından tercüme edilmiştir. Bu tercüme mektubun bütünü ihtiva eder. Bk. “Türkoloji Mektupları. Berlin Macar Enstitüsünden. Birinci Mektup. Hegemonius Meseleleri. Codex Cumanicus'da kelephos-kelepen. Bu kodeksin bilinmeyen bir kaynağı”, *Türk Dili*, Belleten, Seri III, Sayı 10-11, (1946), s. 46-55.

Türkoloji Mektuplarının tamamı ise Dr. Şinasi Tekin tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Tekin tercümesinde Birinci Mektup kısmen eksiktir. Buna karşılık Birinci Mektup'a ek olarak H. Junker'in *Türkisch Šimnu* “Ahrimen” adlı makalesinde Bang'ın “ek” açıklama notu, Üçüncü Mektup'a ek olarak da yine H. Junker'in “Np. *āsān* “leicht” usw.” adlı makalesinde Bang'ın “ilâve” bölümü tercüme edilmiştir. Tekin, bu tercümesine yedi mektubun asıllarında bulunmayan bir Fihrist eklemiştir. “Fihrist (Kelimeler - Ekler - Şahıs adları - Deyimler)” adlı bu fihristte yedi mektupta geçen bütün kelimeler alfabetik olarak gösterilmiş ve mektuplar daha kullanışlı bir hale getirilmiştir.

Willi Bang Kaup, *Berlindeki Macar Enstitüsünden Türkoloji Mektupları* (1925-1934), Atatürk Üniversitesi Yayınları. No. 408, Edebiyat Fakültesi Yayınları No. 75, Tercüme Serisi No. 8, Erzurum 1980, XV + 161 s.

EK 2

Willi Bang - Kaup'un Külliyyat'ı üzerine :

Ölümünden 50 yıl sonra Willi Bang - Kaup'un makalelerini toplu olarak değerlendirdiğimizde, onun makalelerinin bir çoğunun hâlen orijinal değerini koruduğunu görürüz.

Keza transkripsiyonladığı metinlerde okuduğu kelimelerin bazılarının okunuşlarının bu gün için eskimiş olduğunu söylememiz de mümkündür. Fakat onun araştırmalarının hepsinde henüz eskimeyen ve modası geçmeyen bir husus vardır ki o da Bang'ın filolojik konulara bakış tarzı ve konuyu

çözme metodudur. Onun konuya bakış tarzı ile konuyu çözme metodunu Türk filolojisi ile uğraşanlara öğretmek için Willi Bang-Kaup'un bütün makalelerinin toplu bir tercüme neşrini sağlamak gerekmektedir.

Willi Bang-Kaup'un 114 madde olarak verilen makalelerinin iki tanesi Almanca araştırmannın Reşid Rahmeti Arat tarafından yapılan Türkçe tercümesi olduğu için (bk. Nr. 105. Türkçesi Nr. 114; ve Nr. 113. Türkçesi Nr. 110) Bang'ın makalelerinin sayısı 112 olarak kabul edilmelidir. Bu 112 yazıdan 7 mektup da Türkçeye tercüme edildiği için Bang'ın irili ufaklı 105 yazısının Türkçeye tercümesinin yapılması gerekmektedir.

Onun 112 yazısını şu üç ana gurupta toplamak mümkündür. Her ana gurubun da bir cilt olarak yayımlanması tasavvur edilmektedir.

I. Gurup - I. Cilt. 45 makale. Takriben 700 sahife.

A. Dilin ve Türk dilinin genel konuları (8 makale 76 sahife).

Nr. 19 (1 s.), Nr. 25 (4 s.), Nr. 63 (35 s.), Nr. 67 (6 s.), Nr. 68 (22 s.), Nr. 69 (25 s.), Nr. 71 (2 s.), Nr. 87 (1 s.). Toplam : 8 makale 76 s.

B. Altayistik, Mongolistik ve Mançu - Tunguz Araştırmaları (26 makale 180 s.).

Nr. 1 (6 s.), Nr. 2 (54.), Nr. 3 (15 s.), Nr. 4 (21 s.), Nr. 5 (3 c.), Nr. 6 (6 s.), Nr. 7 (10 s.), Nr. 8 (3 s.), Nr. 9 (19 s.), Nr. 10 (14 s.), Nr. 11 (22 s.), Nr. 12 (8 s.), Nr. 13 (4 s.), Nr. 18 (4 s.), Nr. 22 (2 s.), Nr. 27 (3 s.), Nr. 29 (4 s.), Nr. 31 ve 32 (? s.), Nr. 33 (10 s.), Nr. 34 (12 s.), Nr. 35 (1 s.), Nr. 36 (4 s.), Nr. 39 (16 s.), Nr. 43 (31 s.), Nr. 82 (4 s.). Toplam : 26 makale 180 s.

C. Gramer ve kelime açıklamaları (11 makale 324 sahife).

Nr. 59 (14 s.), Nr. 60 (18 s.), Nr. 61 (18 s.), Nr. 64 (62 s.), Nr. 66 (48 s.), Nr. 72 (21 s.), Nr. 73 (79 s.), Nr. 74 (14 s.), Nr. 75 (26 s.), Nr. 79 (17 s.), Nr. 109 (7 s.), Toplam : 11 makale 324 s.

Bu üç kısımdaki 45 makalenin 580 sahifelik hacmine bu 45 makalede geçen kişi, yer ve şahıs isimleri ile ilgili takriben 120 sahifelik bir fihristin eklenmesi ile ilk cildin takribi sahife sayısı 700 olmaktadır.

II. Gurup - II. Cilt. 34 makale. Takriben 700 sahife.

A. Tarihi Türk şiveleri araştırmaları : 23 makale 324 s.

a) Göktürkçe. 11 makale 148 s.

Nr. 14 (20 s.), Nr. 15 (31 s.), Nr. 16 (1 s.), Nr. 17 (3 s.), Nr. 20 (5 s.), Nr. 21 (25 s.), Nr. 23 (10 s.), Nr. 24 (21 s.), Nr. 30 (3 s.), Nr. 38 (4 s.), Nr. 62 (25 s.), Toplam : 11 makale 148 s.

b) Codex Cumanicus ve Kuzey (koman/kıpçak) Türkçesi. 12 makale 176 s. Nr. 40 (16 s.), Nr. 41 (18 s.), Nr. 42 (10 s.), Nr. 44 (28 s.), Nr. 46 (15 s.), Nr.

48 (5 s.), Nr. 50 (20 s.), Nr. 52 (2 s.), Nr. 53 (5 s.), Nr. 45 (13 s.), Nr. 49 (6 s.), Nr. 55 (38 s.), Toplam : 12 makale 176 s.

B. Yaşayan Türk şiveleri araştırmaları : 12 makale 210 s.

Nr. 26 (3 s.), Nr. 28 (2 s.), Nr. 47 (12 s.), Nr. 54 (24 s.), Nr. 56 (10 s.), Nr. 65 (47 s.), Nr. 76 (12 s.), Nr. 77 (34 s.), Nr. 78 (60 s.), Nr. 81 (1 s.), Nr. 85 (1 s.), Nr. 112 (? s.). Toplam 12 makale 210 s.

Bu iki kısımdaki 34 makalenin 534 sahifelik hacmine bu 34 makalede geçen kişi, yer ve şahıs isimleri ile ilgili takriben 166 sahifelik bir fihristin eklenmesi ile ikinci cildin takribi sahife sayısı 700 olmaktadır.

III. Gurup - III. Cilt. 33 makale 1000 sahife.

A. Tarihi Türk şiveleri araştırmaları.

a) Budist Uygurlar hakkında. 18 makale 448 s.

Nr. 37 (9 s.), Nr. 57 (13 s.), Nr. 58 (4 s.), Nr. 70 (5 s.), Nr. 99 (18 s.), Nr. 105-114 (69 s.), Nr. 106 (12 s.), Nr. 110-113 (13 s.), Nr. 111 (6 s.), Nr. 95 (30 s.), Nr. 96 (22 s.), Nr. 97 (31 s.), Nr. 98 (20 s.), Nr. 101 (36 s.), Nr. 102 (59 s.), Nr. 108 (102 s.), 18 Makale 448 s.

b) Manihey Uygurlar hakkında. 7 makale 224 s.

Nr. 51 (7 s.), Nr. 80 (106 s.), Nr. 83 (7 s.), Nr. 84 (55 s.), Nr. 92 (4 s.), Nr. 94 (9 s.), Nr. 103 (36 s.).

c) Nestori Uygurlar hakkında. 1 Makale 35 s.

Nr. 91 (35 s.),

B. Berlindeki Macar Enstitüsünden Türkoloji Mektupları. 7 makale 108 s.

Nr. 86 (8 s.), Nr. 88 (21 s.), Nr. 89 (18 s.), Nr. 90 (3 s.), Nr. 93 (10 s.), Nr. 100 (11 s.), Nr. 104 (15 s.), Nr. 107 (22 s.).

Bu gurupta Nr. 105 (69 s.) ile Nr. 110 (13 s.) nin Türkçe tercümelemi vardır. Keza mektuplar ve eklerinin 108 sahifelik toplam sahife sayısı, fihristinin de ilâvesi ile birlikte 161 sahife olarak Türkçeye tercüme edilmiştir. Türkçe tercümesi olan bölümler tıpkıbasım olarak bu cilde alınacağından, bu yüzden toplam 815 sahifeden tercüme edilmiş olan 190 sahifeyi çıkarırsak, tercümesi yapılacak sahife sayısı olarak 625 sahifeyi buluruz.

Bu cildin toplam 33 makalesinin 815 sahifelik metnine makalelerde geçen, kişi, yer ve eser isimlerini ihtiva eden takribi 185 sahifelik bir fihristin de eklenmesi ile cildin takribi sahife sayısı 1000 sahife olmaktadır.

Bu proje gerçekleştirildiği takdirde çeşitli filolojik konuları işleyen 112 araştırma Türkçeye tercüme edilmiş, ayrıca Türk okuyucusu da eski Türkçenin temel kaynağı olan metinlerin çözümü ile ilgili 2400 sahifelik bir "külliyyat"ı elde etmiş olacaktır. Böyle bir Neşriyatın ise, Türk filolojisini ecnebi milletlerin çağdaş araştırmaları seviyesine yükselteceği şüphesizdir.